

Ochrana klimatu a životního prostředí musí být součástí Strategické agendy Evropské unie

Společné stanovisko nevládních organizací věnujících se ochraně klimatu a životního prostředí k prioritám ČR pro Strategickou agendu Evropské unie pro období 2024–2029

V době, kdy se legislativní cyklus současné Evropské komise uzavírá, je Zelená dohoda pro Evropu nejvýznamnějším strategickým dokumentem, který určuje budoucnost naší společnosti a hospodářství. Poskytuje rámec pro dekarbonizaci, cestu k prosperitě a posiluje naši odolnost vůči šoku z ruské invaze na Ukrajinu. To vše se dobře odráží ve sdělení Komise o klimatických cílech do roku 2040.¹ Nová Evropská komise musí s odsouhlaseným rámcem pracovat i v příštím volebním období, ale potřebuje do něj od členských států jasné zadání tak, aby další kroky reagovaly na jejich potřeby.

Evropa je nejrychleji se oteplujícím kontinentem a ve srovnání se světovým průměrem je v Česku oteplení dvojnásobné. Z toho plynou klimatická rizika, která rostou rychleji než připravenost naší společnosti. Proto je nezbytné urychleně jednat na evropské i na vnitrostátní úrovni o jejich zmírnění, jak zdůrazňuje vůbec první zpráva o klimatických rizicích Evropské agentury pro životní prostředí (EUCRA).² Klimatická změna se nepropisuje jen do nárůstu průměrných teplot nebo extrémního počasí, ale podkopává stabilitu společnosti, ekonomiky, finančních trhů, infrastruktury, a to nejen v Evropě, ale i celosvětově. Včasné a rozhodné jednání přitom přinese řadu výhod. Při sledování ambiciózních dekarbonizačních scénářů v souladu s teplotním cílem 1,5 °C by EU díky rozvoji nových ekonomických odvětví a modernizaci mohla již do roku 2030 získat nejméně 1 bilion eur.³ Pro Česko by vedlejší přínosy rychlého snižování emisí činily do roku 2030 přibližně 439 miliard korun.⁴ 72 % české veřejnosti podporuje co nejrychlejší řešení klimatické změny v tomto desetiletí a 62 % podporuje větší změnu fungování společnosti pro důslednou ochranu klimatu.⁵

Proto by cíle pro snižování emisí a transformaci ekonomiky měly být výslovně zmíněny ve Strategické agendě Evropské unie pro období 2024–2029. Ta poskytne nové Komisi nezbytné nasměrování ohledně priorit pro nadcházejících pět let. Text dohodnutý v Granadské deklaraci identifikuje některé klíčové prvky opatření v oblasti klimatu a poskytuje dobrý výchozí bod.⁶ Využijme příležitosti, které nabízí dekarbonizace a modernizace ekonomiky k podpoře konkurenceschopnosti Evropy a nejen energetické bezpečnosti tak, aby z transformace ekonomiky profitovali všichni.

---

¹ Sdělení Evropské komise o klimatických cílech do roku 2040
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_588

² European Climate Risk Assessment (EUCRA)
<https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

³ CAN Europe & The Together For 1.5 project (2024). Paris Pact Payoff: Speeding up the green transition for socio-economic co-benefits.
https://caneurope.org/content/uploads/2024/01/CAN-Europe-co-benefits-of-climate-action_REPORT.pdf

⁴ Investice do budoucnosti: Socioekonomické přínosy rychlého přechodu na zelenou ekonomiku.
<https://www.cde-org.cz/media/object/2378/investice-do-budoucnosti-cobenefit-report-can-europe-c.pdf>

⁵ Institut 2050. Reprezentativní výzkum Česká (ne)transformace 2022.
<https://institut2050.sk/reprezentativni-vyzkum-ceska-netransformace-2022>

⁶ Granadská deklarace z 6.10.2023
<https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/granada-declaration-informal-meeting-heads-of-state-or-government-euco-eu/>

Strategická agenda by proto měla být rozšířena o tyto konkrétní body, které jsou klíčové pro ochranu klimatu a životního prostředí v Česku i v Evropě:

- Jednou z klíčových výzev, kterým Evropa čelí, je **udržení a zlepšení konkurenceschopnosti její průmyslové základny ve stále obtížnějším mezinárodním kontextu**. Výzvu dekarbonizace je třeba proměnit v příležitost stát se světovým lídrem v zelených technologiích. Důležité je vytváření a rozvoj integrovaných evropských hodnotových řetězců udržitelného zboží a služeb, abychom podpořili investice a inovace a zajistili Evropě konkurenční výhodu.
- **Je nezbytné dokončit schválení všech původně navrhovaných opatření a implementovat opatření Zelené dohody pro Evropu**. Cíle z klíčových strategií a akčních plánů Zelené dohody (Farm to Fork, Biodiversity Strategy, Circular Economy Action Plan, EU Zero Pollution Action Plan) je potřebné přeměnit na právně závazné cíle. Zrychlit jejich implementaci a zároveň na základě nejnovějších dostupných poznatků revidovat nedostatečné či chybějící cíle v oblasti ochrany biodiverzity, klimatu a prevence znečištění. Příštích pět let bude pro Evropu klíčových, neboť budeme čelit rostoucímu geopolitickému napětí, změně klimatu a environmentálním dopadům, zatímco budeme usilovat o naši dlouhodobou konkurenceschopnost a budovat spravedlivý sociálně-ekonomický rámec transformace, který je nedílnou součástí Zelené dohody pro Evropu.

Ustupování od závazku Evropy k ekologické a sociálně spravedlivé transformaci by nahrávalo těm, kteří se snaží EU destabilizovat a podkopat její základní hodnoty. Ohrozilo by to konkurenceschopnost Evropy v globálním závodě o udržitelnost a prodloužilo by závislost na autoritářských režimech.

- Evropa musí **překonat energetické trilema, aby mohla poskytovat čistou, spolehlivou a cenově dostupnou energii**. To sníží náklady na energii a klimatická rizika a zároveň **přispěje k vybudování naší geopolitické odolnosti** a ochraně evropských občanů a podniků před cenovými a dodavatelskými šoky na trzích s fosilními palivy. Rychlejší zavádění obnovitelných zdrojů energie a opatření pro energetickou účinnost zvýší naši energetickou suverenitu a nový energetický systém bude bezpečný a spolehlivý díky ukládání energie a řešení na straně poptávky, jakož i většímu propojení elektrických sítí. Zvýšení účinnosti zdrojů, opatření na straně poptávky a uplatnění principů oběhového hospodářství přispěje ke snížení závislosti v dalších klíčových oblastech, jako jsou digitální technologie, nerostné suroviny a udržitelné zemědělství.
- Je potřebné výrazně zvýšit veřejné investice do klimatu, životního prostředí a sociální oblasti a zároveň sladit všechny veřejné a soukromé investice s cíli ekologického přechodu a zajistit, aby velcí znečišťovatelé nesli plnou odpovědnost. **Potřebné investice, a to jak veřejné, tak soukromé, jsou značné, ale představují pro Evropu významný zdroj dlouhodobé konkurenční výhody**, proto je zásadní posílit evropský rámec pro financování transformace. Přínosy z udržitelných investic musí být rovnoměrně rozděleny po celém světě. Rozvíjející se ekonomiky usilují o produktivní investice a partnerství s nimi mohou být oboustranně výhodná. Posílená vnější politika EU v oblasti klimatu urychluje ochranu klimatu po celém světě, snižuje rozdíly v procesu modernizace a bojuje proti příčinám nucené migrace.
- Zelená dohoda pro Evropu představuje **příležitost pro dlouhodobý rozvoj**

spravedlivější a udržitelnější evropské společnosti a budoucích generací a hnací sílu soudržnosti mezi členskými státy a regiony. Představuje však také rizika. Proto je důležité, aby byl přechod od fosilně náročných odvětví k obnovitelným zdrojům spravedlivý a inkluzivní a nedopadl ve větší míře na nejzranitelnější obyvatele.

- Řízení klimatických rizik bude také vyžadovat, abychom se zabývali zranitelností našeho ekonomického systému a společnosti tak, aby se zvýšila jejich odolnost vůči změně klimatu. Proto jsou **nevyhnutelná také adaptační opatření** a ochrana ekosystémů a biodiverzity, abychom byli schopni účinně zvládat dopady zvýšeného výskytu extrémních projevů počasí a posílili naši připravenost čelit přírodním katastrofám, minimalizovali jejich dopady a maximalizovali naši schopnost obnovit ztracené domovy, živobytí a podniky.

Společný postup zemí EU a společné legislativní závazky v ochraně klimatu (především Evropský klimatický zákon) mají významný přínos pro minimalizaci klimatických rizik i pro přípravu na ně. Proto je pro zmírňování klimatických rizik v následující kritické dekádě zásadní, aby Evropská unie pokračovala v ambiciózních klimatických politikách a aby i za přispění České republiky byla Zelená dohoda pro Evropu a její širší cíle výslovně zmíněny ve Strategické agendě EU, která bude mít zásadní dopad i na strategické směřování nové Evropské komise.

Podepsané organizace

